

Jelenleg Abrudbánya majorsági s más jövődelmi oly csekélyek, hogy azokból alig képes rendez évi kiadásait fedezni, egy bányabírósi testület illő díjazását — mert mi ezt mindenesetre a polgári tanácsból elválasztva és külön egységéből szervezve kívánunk — azonban más forrásokból előállítani lenne kénytelen, és e kérdésnél sajnos látom az összekötözött érdekek ellentétét; mert mi alatt Abrudbánya összes polgárságának egyik legfőbb és egyhangú óhajta, hogy egykori jogaiba visszahelyeztessék, ugyanakkor a visszatérés, a rosztalás kifejezésével találkozunk, ha megmagyarázzuk, hogy, ugy ezen nyereségy fentartására. valamint a város minden tekintetben kirívó, és az útazók gúnyává vált rondság kiirtására, a haladás és mivelődés eszközésére a közszellemen és jóakaraton kívül mindenek felett pénz szükségeltetvén: ezt a jelen körülmények közt, az egyes polgárok megterhelése nélkül, csak is az ital — legálább a szász-folyadék mérés — több évi haszonbérbe adása által lehet előteremteni; ez csak egy évtized alatt is lelkiismeretes gazdálkodás mellett egy oly alappá nöhetné ki magát, honnan nemcsak a bányász sedria állandólag dotálthatnák, hanem e mellett még egy kiegészítő-egyet kezdetleges tökéjét képezve, több közhasznú városi intézkedések, minő: vízvezeték, éji világítás, dolgozóház s több ef. létesülhetnének.

Miután ezen már régebben megpendített s valamennyi, a város ügyét szívén hordó lakos által felkarolt eszme valóíthatása a régi czopfos, s nem az 1848-iki törvények szellemében összeállított, városi esküdtöközésében pártoló többségre aligszámíthat, a polgármesteré a menthetetlen kötelesség, hogy a város szomoró elhanyagolt helyzetét, a kormánytól híven megismertetvén, tegye meg az első lépést, mit ha elmulasztana, a felelősség vádját magától elodázni soha nem leend képes; csak erélyes kezdeményezése fog bennünket meggyőzni arról, hogy minden személyes érdeken felül emlékedve, minden befolyástól menten, a város jól fel-fogott érdekének hű öre s annak a legnemesebb értelemben vett első tisztviselője.

Végül a mi Abrudbánya municipális jogainak teljes visszaállítása módját illeti, ugy tudjuk, hogy ez ügyben a bányaviszonyok tanulmányozására kiküldött kereskedelmi miniszteri osztálytanácsosnak Reitz Fridrich urnak, mint a bányahatósági ügy előadójának nyújtott át egy ily tartalmu emlékirat, de mi ezen lépést elégségesnek és célra-vezetőnek nem találjuk, — mert a kérdés publicopolitikai tárgyánál fogva szorosán a belügyhez tartozik, csak amugy per tangentem meg nem oldható; mi e megoldásnál több oknál fogva, éppen a bányahatóság befolyását lehetőleg korlátoztatni óhajtanók, mind e mellett feszülten várjuk, miként intézkedend ezen emlékirat felett a kereskedelmi miniszterium, belebocsátkozik-e annak érdemleges tárgyalásába, vagy mint ressortján kívül esőt egyszerű tudomásul véve, mellőzi? a hozandó intézkedésre annak idején minden esetre reflectálni fogunk.

Abrudbánya, december 30-án, 1868.

Sz. éles Dénes.

Lapszemle.

A különböző politikai pártokhoz tartozó képviselők beszámolnak választóiknak azon eljárásról, melyet az 1865/8-ki parlamenti ülészek alatt követtek; így tett az „ifjú szászok“ egyik vezére (Bömches Frigyes) is, a mint ezt a „Kronst. Ztg.“ ez évi 1-ső számában olvassuk. Elmondván a parlament által kivívott eredményeket, különösen azon ügyek elintézésével foglalkozik részletesen, melyek a szászok közt némi aggodalmakat kelthettek. Az **adó-nemek** — ugymond — tagadhatatlan súlyosak; de tekintve azt, hogy egyfelől az absolutismus és szembeszökő következményei, az állam-török és beláthatlan hátrányai, — másfelől az örökös roppant államterhek mégis csekélyebb részének átvállalása közt lehet választani, — a parlament s vele az „ifjú szász“ képviselők is csak a kisebb rosztal választathaták. De gát emeltetett a kivülről jövő további túlterheletés ellen, s a törekvés oda irányult, hogy a nemzeti jóllét emelkedjék, új kereseti források nyiljanak s így az adózók kevésbé érezzék a terhek súlyát, míg az idővel alig érezhetővé válnak a fokozatos leszállítás útján. A **nyelvek használatát** illető törvényt nem találja teljesen kielégítőnek; de kitarítás és bölcs mérséklet által létesíthető lesz azon állapot, mely, a nélkül, hogy a magyar királyság egységét veszélyeztetné, a nem-magyar fajokat s így a szászokat is kielégítendő üdvös hatása által. E részben már ezúttal is többet lehetett volna elérni, ha az ó-szász pártbeli képviselők nem kívánják vala az egész erdélyi részeket kivonni a nyelvtörvény szabályai alól; ezen az unióra káros kívánat elvettetett, a mi a szász érdekeknek sem használt. Az **uniotörvény** azon határozatában, hogy a miniszterium felhatalmaztatott egyelőre az 1848-iki törvények értelmében szervezni a szász törvényhatóságokat — mi okot sem lát az aggodalomra. Az 1848-iki törvények ép a szászok közt alkalmazhatók a magok teljességében, hol 700 év óta áll fenn a jogegyenlőség; itt nem fog a gyakorlati életbeletetés sür-lódásokat okozni, miután nem léteznek egymástól mereven elválasztott osztályok, a nép pedig már beleélte magát a jogegyenlőségi elvek formáiba. A

miniszterium felelőssége öntudatával bírván, s tartozván teendő rendelkezéseiről beszámolni a jövő törvényhozásnak, nem tehet oly hibás lépéseket, melyek eljárását compromittálhatnák, hanem az illetők meghallgatása után, a kívánalmaknak és szükségleteknek megfelelően rendelkezend. A **n-szebeni főtörvényszéket** illetőleg felhozta Bömches, hogy az 1861/2-diki egyetem feladta a szászok ősi másodbíróságát s állandó főtörvényszéket alapított, saját tagjait helyezvén a bírói székekbe; e törvényszék magát királyinak nevezte, de megszünt nemzeti lenni, a kormány nevezte ki a tagokat, kiket az állampénztárból fizettek. Az „ifjú szász“ pártvezér ezt már akkor sem tartá életrevaló intézménynek, s ezért midőn annak a m.-vásárhelyi kir. táblába osztásáról volt szó, miután a sokkal nagyobb királyhágóntúli rész számára is csak egy kir. tábla állapított meg, e beolvasztás ellen nem tiltakozott, csak annyit igyekvék kivívni, hogy a szászöldi perek német nyelven tárgyalathassanak. A **comes-választás** fenntarthat-lanságát hatalmas — de már általánosan ismert okokkal bizonyítja be Bömches, utalván arra, hogy ezt is, mint a széki főkirálybírákat a királynak kell kinevezni, nem képezhetvén a Királyföld államot az államban, s ispánjának választása ellenkeznek a parlamenti kormányzás természetével.

A bukaresti „Perseveranza“ Erdély külön államisága, voltaképen Magyarország eme részének román fejedelemséggé átváltoztatása mellett dühöng. A magyar király — ugymond — szentesíté ama drákói törvényeket, melyek halált mondanak a román nemzetre; beszélni, tanulni csak magyarul lehet, s csak a magyarok Istenét szabad imádni — nincs több Erdély, csak Magyarország! Sajnálkozik a „Perseveranza“: „miért nem omlik az égbolt a magyarok nyakába; miért nem zúzza össze Isten e zarnok fajt mennykőivel; miért nem omlanak az ázsiai hydrára a Kárpátok, — miért hallani még a magyar névről, holott csak a hollóknak kellene róluk kárognia stb. De míg tengerbe nem dobja a magyar Erdély földét s helyette mást nem hoz az ősi pusztákról, — míg folyóit ki nem issza s nem egyengeti el a Kárpátokat — míg létezik a föld, melyet román hősök vére öntözött — addig állani fog Erdély, s ha a pokol alvilági dühében azt ordítaná: nincs több Erdély! az ég diadalmas szózata ezt viszonozandja: „Erdély létezik és létezni fog örökké!“ — Ki kételkedhetnék, hogy az ily hősi szónoklat ballatára a szegény magyar visszakötődik ősi pusztáira, s csak hogy óriási ellenét kiengesztelje, az örökös Erdély mellett oda kinnálja a többi Magyarországot is! — Lázás álmod győtrik még mindig Bratiano hadát; mi kijózanodást kívánunk számukra — ne kezdjék az új évet is mámorosan.

Somssich Pál

Kaposvár választó-kerülete képviselőjének beszéde választóikhoz.

A gyakori, szólni nem akaró tetszés-nyilatkozatok által félbeszakított beszéd így szól: „Három évvel ezelőtt egy ívet adtak önök kezeimbe, melylyel fölhatalmaztak, hogy a magyar országgyűlés képviselőházában egy helyet foglaljak el, résztvegyek tanácskozásaiiban és szavazatommal egyenes befolyást gyakoroljak határozataira. E fölhatalmazás decz. hó 10-én lejárt és én ismét mint egyszerű magány ember jelenek meg polgártársaim s választóim között, hogy kifejezzem hálás köszönetemet a bennem helyezett bizalomért, s elmondjam 3 évi működésem eredményeit, felvilágosítsam annak indokait. Cserében a nekem ajándékozott fölhatalmazó levélért hozok azonban én is valamit, ez ívet, ime, meg ezen kis könyvet. E könyv a hozott törvényeket foglalja magában, ez íven pedig a megkoronázott királynak a nemzet alkotmányos érveivel üszhangzó trónbeszéde van fölírva.

Az első az országgyűlés három évi munkájának eredménye, sikere; a másik ünnepélyes nyilatkozat, mely e sikert biztosítja.

A ki e sikert kicsinyli vagy éppen kétségbe vonja, azt bátor vagyok fölívni, hasonlítsa össze hazánknek három év előtti állapotát mai helyzetünkkel:

akkor alkotmányunk el nem ismertett, teljhatalommal rendelkeztek rólunk nélkülünk; ma Magyarország alkotmánya helyre van állítva, helyre van állítva az 1848-iki törvények szellemében; mert nem a régi kiváltságos osztályok, hanem az egész nemzet úgy, mint azt az 1848-iki törvények rendelik, van hivatva alkotmányos jogainak gyakorlására.

Akkor a végrehajtó hatalom nem felelős méltóságok és hivatalnokok által kezeltetett, ma felelős miniszterek, név- és számszerint olyanok, minőket az 1848-iki törvények rendeltek, kezelik azt, és megtöretésülve mutatják föl azon különbséget, mely a 48 utáni korszakot az azelőttitől elválasztja, felmutatják a győzelmet, melyet az újabb kor a régi fölött vívott ki.

Akkor a király megkoronázva nem volt, ma a jogaiba visszalépett nemzet ősi szokás szerint törvényszerűleg tette örökös királyának fejére Szt. István koronáját.

Akkor a koronához tartozó országok szét-szaggatja voltak és nemzeti egymás közt visszavonásban, keserű ellenségeskedésben éltek, s ezek folytán maga hazánknek integritása is kétségbe vonatott; ma már Erdély velünk egyesült, Horvát- és Szlavon országok testvérileg kibékítve, méltányos egység által ismét hozzánk csatolva vannak, és csonkítlanul áll a magyar királyság a Kárpátoktól Adriáig, az erdélyi havasoktól a Lajtháig.

Akkor Magyarországnak ő Felsége többi országaival való viszonyai tekintetbe sem vétettek, mert Magyarország Ausztria tartományának tekintett; ma e vizsály a kölcsönös érdekek minden oldalról való méltánylatával törvényszerűleg szabályoztatott és a pragmática sanctioból folyó közös ügyekre való befolyás egyenjogúság alapján biztosított.

Akkor rólunk, mint gyámoltalan kiskorúakról mások elég mostohán gondoskodtak, kívánataink, óhajtaink a pusztában kiáltónak szavaként hangoztak el; ma a nemzet ura önsorsának, mestere saját szerencsésének, jövőjének, ilyen a kettős kép, mely a mult állapotot és a jelen helyzetet híven tünteti föl, mily különböz ez attól, melyben három év előtt sinlődtünk! mennyire leverő volt amaz, mennyi reményt nyújt ez?! amaz Magyarország sírjág hurezolt bennünket, ez hazánk felvirágzásának ajtaí nyitja meg előttünk; az a hosszú, visszavonás, egyenlenség fegyverével pusztított, míg ez a béke olajágával az engesztelő igazság és méltányosság erejével alkot.

Ime Uraim! ezek eredményei három évi fáradozásainknak, ezek vívmányai a lefolyt országgyűlésnek, melyeket, mint már egyszer mondani voltam, látni kell mindennek, mint a fényes napot, ha csak nem szánandó vak vagy a szonvedélyektől elfogult gyarló. Ezen eredményekben, jó lélekkel mondom, részem volt nekem is, ki a több-séghz tartozván, ennek cselekvésieit, valamint a felelet terhézt szívesen vállalom el, ugy az érdem fényének reám eső legkisebb sugarait is szerényen bár, de a legnagyobb örömmel fogadom el! . . . mert, nehéz volt, barátim! nagyon nehéz volt a földat! egy 16 évi pusztítást fölvaltó gonosz gazdálkodás után a helyes kiinduló pontot fölhalálni! Hát még helyreállítani az alapot, melyet ama 16 év alatt közbenjött tények részben teljesen megváltoztattak, részben összezavartak.

Tiszta szándékkal, jóakarattal, menten minden önző érdekek hajhászásától, férfiakhoz illő bátorsággal, de egyszerűen okos óvatossággal fogtunk a nehéz munkához, és a jó Isten megáldotta törekvéseinket.

Sikerült munkánk egyik legfőbb eredménye, a lefolyt országgyűlésnek kétségkívül egyik leg-meghatóbb momentuma: a koronázás volt. Mondhatná valaki, mondják is némelyek pusztá formaiság, jelentőség nélküli, középkorból átvett üres pompa!

Magyarország történetét nem ismeri, a koronázási cselekvény értelmét nem fogta fel az, ki ilyet állít; nálunk a koronázás nem üres pompa, se nem pusztá formaiság; időnkénti megerősítése azon kétoldalú szerződésnek, melyet a nemzet 1723-ban a Habsburgok fejedelmi házával kötött, megújítása ezen ház minden egyik azon örökösével, ki a pragmática sanctio értelmében a m. kir. trónra időszerint hivatva van; fontos tehát nemcsak historiai, de közjogi tekintetben is ezen cselekvény, mely által minden örökös király újabban megismeri, s tüneményesen fenntartja Magyarországnak ősi alkotmányos jogait, s elfogadja azokat, mint mellőzhetlen feltételeit törvényes uralkodásának.

Tények tanuskodnak a koronázás nagy jelentősége mellett. Nem törekedtek volna különben mindazok, kik Magyarországon a legfőbb hatalomra vágyódtak, kivétel nélkül arra mind, hogy az ország koronáját birtokukba kerithessék. A legutóbbi válságos időkben is mily gondosan rejtetgettek egy-résről, mily fáradsáttal szorgalommal keresték másrésről az országnak ezen öskorból származott cledenidumát.

És ha a koronázás nálunk csak olyan pusztá formaiság volna, miért nem tette a koronát fejére a teljhatalmu uralkodó, miután az birtokában volt? miért várt, míg teljesithette mindazon föltételeket, melyek mellett az ismét szabaddá, és pedig az 1848-iki törvények szellemében szabaddá lett nemzet törvényesen tétethette azt fölkeft fejére?

Azért, és pedig éppen csak azért, mert nálunk a koronázás nem pusztá formaiság, sőt ellenkezőleg nagy jelentőségű megújítása egy ősi alapszerződésnek, melynek elfogadása és időnkénti ün-nepélyes megerősítése mellőzhetlen föltétele a törvényes uralkodásnak.

A koronázás tehát azon nagyfontosságú vívmányoknak egyike, melyeket a lefolyt országgyűlés teljességében mutathat föl az ismét szabaddá lett alkotmányos nemzetnek. Ehhez járul a királyné megkoronázata is, mely, ha közjogilag nem is oly jelentékeny, fontossá válik akkor, midőn a királyné a megkoronázott királynak egyszerűen szerzett hitvese, kinek nem csak magas részvétét, de oly meleg rokonszenvét is bírja a nemzet, mely nem egyedül a bájós ajkáról — anyanyelvünknek harmoniájával lehangzó zengzetes szavakban, hanem a női kebelnek ritka díszére való erényes cselekedetekben is fényesen nyilvánul.

Sok érdemei vannak e valóban királyi asz-

szonyának sokat sanyargatott hazánk körül, s tulaj-donítsák bár ezeket a női szeretet és az aggódó anyai szív ösztönözött tapintatosságának: Magyar-országnak örökké áldani kell az isteni gondviselést, mely ily magasztos erényeket küldött megmen-tésére.

A másik főmomentum: alkotmányunknak az 1848-iki törvények értelmében helyreállítása és a felelős parlamentararis kormány kinevezése volt, ennek meg kellett előzni a koronázást; mert hogy a nemzet megkoronázassa királyát, előbb szabadsá-gát vissza kellett nyerni, mivel csak szabad alkot-mányos nemzet tehet koronát törvényes királyának fejére, a szolgánép legfeljebb egykedvűleg tűri, ha uri pompával övedzi hatalmát.

Kiinduló pontul vettük tehát a 48-iki törvé-nyeket, s mindenekelőtt független, felelős magyar miniszteriumot kértünk, kívántuk ezt az 1848-iki III. törvényezikk értelmében, számszerint éppen any-nyit, névszerint éppen olyakat, mint az 1848. III. törvényezikk rendeli.

Hogy azonban e törvényes kívánatunkat el-érhessük, szükség volt viszonyainkat ő Felsége többi országaival, melyekhez bennünket a prag-matica sanctio köt, törvényesen szabályozni, s a kö-zös ügyekre való befolyásunkat önálló függetlenség-ünk fentartása mellett határozottan megállapítani.

Ez volt a nehéz, majdnem sispáni munka, melynek kivételében a lehető és így okosan kö-vetelhető, meg a szükségesek, vagyis minden-esetre követelendő vonalait helyesen megvonni volt a majdnem rejtélyes földat, mert az ábrán-dos kívánalmak túlsapongásai épp ugy veszélyez-tették volna a békés megoldást, mint elidegeníthet-len jogainkunk félnék föloldozása megsemmisi-tette volna azt.

A közös viszonyokat az 1848. III. törvényezikk 13-dik szakasza megemlíti ugyan, s hazánknek azokra befolyását az ő Felsége személye körül-i miniszterre bizza a nélkül, hogy akár magukat e viszonyokat, akár a befolyásnak módját meghatározná.

Nekünk kellett tehát ezen az 1848. törvé-nyekben meg nem oldott kérdést föl fogunk és a pragmática sanctio értelmében megoldanunk, a mi sikerült is a lefolyt országgyűlésnek 12-dik tör-vényezikkelyével, melyben egyedül a közös véde-lem, melylyel egymásnak tartozunk, nyilvánított oly közös ügynek, melyet egyenjogu befolyással közösen intéz el ő Felsége két birodalma.

(Folytatjuk.)

— Hazánk fővárosában „Corvina“ czim alatt egy részvénytársulat van alakulóban.

Czélja — távol minden politikai és felekezeti irányzattól — olcsó és népszerű olvasmányok kiadása és terjesztése által a nép ösztönét nemesíteni, erkölcsét javítani, emberi méltósága érzetét kifejteni.

Czélja az értelmet, e legnagyobb erőt, leg-első szerszámot, mely minden más szerszámot fel-talál és tökéletesít, jó olvasmányok által minél tisztábbá és haszonvehetőbbé tenni.

Elismert igazság, hogy értelmes ember és nép minden munkáját jobban s tökéletesebben vég-zi, mert egyének és népek keze, szemé s kezé-nek minden munkája az értelmesedés szerint töké-letesedik.

Az értelmesedésből folyó nyereség az egész-re erkölcsi, politikai, nemzetgazdasági tekintetből kiszámíthatatlan.

De az aláírók az említett nyereségen kívül, a czél szükségé és népszerűségénél fogva alapo-san számíthatnak arra is, hogy befektetett pénzüök után tisztességes osztalékhoz juthatnak.

Az alaptőke terv szerint 100,000 frt, és en-nek 1000 darab 100 frtos részvény által kell be-gyűlnie.

Ha a kitett összeg $\frac{2}{3}$ da alá lesz írva, a társulat megalakult.

A részvények bezárásakor 20%-ot, az üzlet megindításakor ismét 20%-ot kell befizetni.

A további részletek befizetését a szükséghez képest a választmány határozza meg.

Az ideiglenes bizottmány aláírási ívet hozzám is küldött.

En folyó hó 14-ig az aláírásokat készséggel elfogadom.

A felhívást és az alapítók névsorát csak azért nem közlöm itt, mert a pesti lapokban közölve volt. Utcáink világítására mindig akadtak vállal-kozók.

Reményem, hogy városunk tehetősebb pol-gárai közül ennek a részvénytársulatnak, mely a nép értelmét szándékozik megvilágítani, szinte lesz-nek aláírói.

Sámi László.

Egyletek és közintézetek.

M.-Vásárhely, decz. 30. 1868. — A vá-rosunkban alakult takarékpénztári-egylet nagy gyű-lését folytatván, f. hó 28-án megválasztotta hiva-talnokait. Elnöke lett idősb gr. Teleki Domokos; igazgató: Dr. Knöpfler Vilmos; gondnok: Jenei Albert; ügyvéd: Petri Ádám; jegyző: Göldner Nándor. Az igazgató díjja leendő a tiszta nyere-mény 10%-ja, a gondnoké 5%-ja, tehát minél na-gyobb lendületet tudnak eszközölni, annál nagyobb százalékra számíthatnak. Jegyző fizetése 200 frt,

gyvédé 100 frt. Ugyanekkor megválasztott a választmány, mely a következőkből áll: Dr. Antal László, Baruch Adolf, Bodola János, Botos Kálmán, Bucher Miksa, Czecz Miklós, Csiki Károly, Fenyő István, Fogarasi Rudolf, Fülöp Albert, Hinc Miklos, Horváth Gáspár, Kádbé István, Katonai Gyula, Kozma Endre, Lokodi János, Nagy János, Pátrubán Miklós, Reich Károly, Richtzeit Zsigmond, Staibl Antal, Szeferi Demeter, Szöllösi Sámuel, Wagner Frigyes. Póttagok: Dabóczy Imre, Ferenczi István, Jeddő Sándor, Magyarai Pál, Szabó Márton, Tellmann József. Pénztárnokot 500 frt és könyvezetőt 600 frt fizetésre ezután fog a választmány választani.

A részvények könnyebb befizethetése végett két határidő állított meg; 20 frt 1869. január végéig, 20 frt pedig február végéig. Az üzlet kezdetét veszi február elején; a részvényesek kamatozása pedig március elején.

A kolozsvári takarékpénztár üzletforgalma 1868. december hónapban.

Bevétel:

Pénztári maradvány nov. hóról	38174 frt 34 kr.
Betételek 106 főlől	32425 frt 38 kr.
Kamat jövedelem	946 frt 43 kr.
Különféle díjak	99 frt 10 kr.
Összesen:	71645 frt 25 kr.
Kiadás:	
Betét visszafizetések 5 félnek	3399 frt — kr.
Váltókra	18400 frt — kr.
Előlegekre	1200 frt — kr.
Pénzügyintézetnél elhelyezve pénztári jegyek bevásárlása által	15000 frt — kr.
Ezek után lejárt kam. megtérítés	450 frt 66 kr.
Kezelési költségek	50 frt — kr.
Tisztí fizetések	134 frt 66 kr.
Pénztári maradvány 1868. dec. hó végével	33010 frt 93 kr.
Összesen:	71645 frt 25 kr.

Napi hírek.

Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, méltóztassanak, minden kellemetlen fennakadás kikerülése végett, lapunk további megküldése iránt mielőbb rendelkezni. Felesleges példányokat nem nyomathatván, az elküldött megrendeléseknek utóbb legnagyobb készségünk mellett sem leendünk képesek megfelelni.

A n. várad-kolozsvári vasútra vonatkozó délnemzetközi lapokból olvassuk, hogy azon consortium, mely a vasút részvényeit harmincz millió frankban átvette, e hó első felében tíz millió frankot fog aláírásra bocsátani.

A honvédelmi miniszteriumnál csakhogy Kerkápolyi Károly lett államtitkár: folyó hó 3-kán vette át új hivatalát.

A szász országgyűlési képviselők is nyilatkoznak kezdenek választóik előtt. Brassó képviselője Bömches Frigyes a „Krons. Ztg.“-ban teszi közzé programját, mely az országgyűlés eddigi eljárásának helyességét kimutatván, igyekszik megnyugtani, felvilágosítani azokat, kik az unioiban, valamint a nemzetiségi törvényben jogcsontatást keresnek. — Segesvár képviselője Fabritius Károly, kit választói fáklyászenével tisztelt meg, beszédében hasonlóan kiemeli az unio hasznát; hangsúlyozza, hogy a privilegiumok kora lejárt, de a jogegyenlőség zászlója alatt annál virágzóbb lesz a hazánk, s ezzel együtt a szász nemzet is. A nemzetiségi kérdésre megjegyzi, hogy abból, mert a szász hivatalnokoknak magyarul is meg kell tanulni, nem következik a magyarizálási szándék, a magyar hivatalnoknak is tudni kell németül, tehát e törvényben sincs semmi olyan, mi a méltányossággal ellenkezik.

Indóházunk alapkövét folyó hó 5-én tették le minden ünnepélyesség nélkül. Vállalkozó Pollák Károly ugyanakkor hozzá is fogott a munkához, mely már javában foly.

Bukaresti szomszédaink, mint onnan írják, ugyancsak nagy mozgalomban vannak. Tiszáig terjedő ábrándjuk folyvást erősen tartja magát. — Az ábránd rendes sorsa: idővel csak „szétoszlik mint a buborék, s marad miként a puszta lég.“

A kegyes tanítórend 1869. ki névkönyvéből vonjuk ki a következőket; A Királyhágón innen és túl van összesen 205 áldozár, 101 növendék, 28 újoncnövendék és egy rendtárs. Tanításban részesültek e rend felügyelete alatt összesen 8569 tanuló, mely számból a kolozsvári felgymnasiumra 577, az elemi főtanodára pedig 426 esik. — A házak száma 27, 335 taggal; a kolozsvári ház 16 tagot számlál.

Méltóztatott a főméltóságú m. királyi belügyminiszterium idei 24,129 sz. a. az 1869/71. országgyűlési választások előkészítése tekintetéből egy legrovidebb idő alatt megtartandó képviselő bizottság megtartását elrendelni. Ezen ötletből egyfelől, s különösen is a szorgosabb belügyek elrendezése végett megtartandó bizottságnyi gyűlést 1869. év január hava 18-ra Erzsébetvárosba tü-

zöm ki, melyre megjelenni s a tárgyalásokban részt venni a megyei bizottsági tagokat tisztelettel felhívom Tanácskozási tárgyak lesznek: 1. Az 1869/71. évi országgyűlési választások előkészítése feletti intézkedések. 2. Törvényezikkek és főkörményezési rendeletek felolvasása. 3. Üresedésbe jött közigazgatási főbíró és levéltárnoki állományok választás újani betöltés. Erzsébetváros, decz. 31-kén, 1868. Nemes Felső-Fejérmegye főispánja ifj. gróf Haller Ferencz.

Gr. Lázár Miklós fardhatatlan történetbírunk tollából egy érdekes közleményt hoz a „Századok“ „A Marosszékből 1491—1515 közt hadnagyságot nemek és ágak rendje szerint viseltek lajstroma“ czim alatt.

Hymen. Odry Lehel, színházunk jeles dalművésze, tegnapelőtt vezette oltárhoz egyik fiatal színésznőnkét, Radeckzy Irma kisasszonyt. — Azelőtt való nap a kereskedelmi kar egyik tagja, Csiky Lázár, kelt össze Lázár Tini kisasszonnyal.

Az 1791. évi erdélyi XII. t. cz. 2. §-sa s az erdélyi köztörvényhatóságok alkotmányos hatáskörét szabályozó m. k. miniszteriumi utasításnak a hivatolt törvényezikre állapított 8 ik pontja értelmében a t. megyei állandó bizottságot törvény szerinti évnegyedes ülésének megtartása végett, melynek a keblti ügyek elintézésén kívül főbb tárgya az 1869/72. dik évi országgyűlési választások előkészítése, és az alparét-vád-szurdoki al- s m. állatorvosi állományok választás úján leendő betöltése lesz, jöv. 1869. ik évi január 11-ik s következő napjaira egybehívtam. Miről is a t. bizottsági tagokat azon felhívással van szerencsém értesíteni, hogy az ir napokon a bizottsági ülésekben kötelességszerűen részt venni ne terheltessek. Dézsén, decz. 30. 1868. Torma Károly, főispán.

A tánczkedvelőknek kellemes hírrel szolgálhatunk. Holländer László tánczmeister maga is felgyógyult s e mellett fivéréét Holländer József tánczművészt is lehvita Pestről, hogy a tánczitanítás colonnejaiban ezután szakadatlanul folyhasson. Január 7-től kezdve reggeli 9 órától d. u. 3 óráig elfogadja a tanulásra és gyakorlatra jelentkező egyeseket avagy egész colonnekat, s mint halljuk, kettőjük szereményét a „magyar honvéd“ tánczot is tanítandja. Ajánljuk a farsangra készülő ifju nemzedék figyelmébe, pártfogásába.

A „Magyar Polgár“ ban a „Furcaságok“ írja önmagát ostorozza. A „K. Közlöny“-t vádolja a „Pénz érkezett“ stb. kezdetű három verssor közlésével; pedig ezt imé ő maga teszi a „M. Polgár“-ban. Itt a nyil csakugyan visszapatant, mert imé a „K. Közlöny“ még most sem adja olvasói elébe ama famosus versszakot, mivel nem barátja a gyanúsításoknak; — mi is tudunk róla, de elhallgattuk, csak a „Furcaságok“ írja úti nagy dombra: övé tehát az érdem a „gyáva insinuatiók“ terjesztése körül, a „szennyveszítés“ közlése által. Ez azután az igazi Furcaság! Mást vádolni azzal, mit magunk cselekszünk!

A kolozsvári m. kir. jogakademia ifjúsága által egy saját keblében létesítendő „önképző jogásziskola“ javára jan. 26-ra rendezendő tánczvigalom alkalmára az étterem feletti ablakok ülőhelyekkel látván el, — az első sorba jegyek váltakozva személyenkint 2 o. é. frtjával, a második sorban 1 frtjával, karzat jegyek 50 krjával. Ennél fogva, kik ily ablak-jegyeket elfoglalni szándékoznak, méltóztassanak e tekintetben magokat a rend. bizottság elnökségénél előjegyeztetni. Továbbá, miután a bál meghívók szétküldettek, tisztelettel kéretnek mind azon t. uraságok, kik kegyes adományokkal a jótékony cél valóstítását elősegíteni ohajtják, leveleiket szintén a biz. elnökséghez intézni. — Kolozsvárt, jan. 4. 1869. Hatfaludi József, biz. elnök. Ürmösi Miklós, biz. jegyző.

Nyilvános köszönet. A gyulafejevári főgymn. ifjúság mindaddig sajnosan nélkülözött egy ifjúsági könyvtárt. Végre tanodánk lelkes, irodalom-történet tanára mozgatóssainak sikerült egy ily könyvtár alapjának megvetését kezdeményezni. Az ügy támogatásáért, több nemeskeblű hazafi nagylelkűségéhez folyamodtunk, s — örömmel mondhatjuk el — nem sikertelenül, mert egymást érve érkeznek hozzáink nemesak szívélyes ígéretek, de nagybecsű könyvküldemények is. Nemes adományozóink közül legelőször t. ifj. Csáthy Károly könyvkiadó úrnak Debreczenben tartozunk hálánkat kifejezni, ki első volt szives, bennünket kiadványainból több becses művel megajándékozni. Fogadjon ezen, a közmívelődés oltárára nagylelkűen letett áldozatáért köszönetünket magunk s nemzeti kultúránk nevében is! Gyulafejevárt, január 1. 1868. A főgymn. ifjúság.

Garibaldi a magyarok által az olasz önkénteseknek küldött adományokat egy Vidacs-hoz czimzett gyönyörű levélben köszönte meg.

Helyreigazítás. Tisztelt szerkesztő úr! Lapja folyó évi 2-dik számában, a „Napi hírek“ rovatában, egyik tordai levelező megemlítve, hogy a piaczosi társalkodó Tisza Lászlót tiszteltbeli elnökének megválasztása, a többek közt ezeket írja: „A megtiszteltetésről szóló okmányt azonnal meg is küldé két bőszőrményiális matadorja (!) Veres Dénes és Váradi Károly tanár által Kolozsvárra.“ Miután ilyenm. megbízást egyikünk sem kapott, annálkevésbé feltehető, sőt

alóltak egyike — Váradi Károly — nem is volt és nem is tagja a nevezett társalkodónak: a ránk vonatkozó közlést, mint rágalmat, visszautasítjuk és ezennel nyilvánosan felkérjük a nevezett társalkodót, elnökét és jegyzőjét, hogy hivatalosan is ezáfolják meg a rosszul értesült levelező alaptalan közlését. Tordán, 1869. január 6. Weress Dénes, Váradi Károly.

Apró hírek. A Királyhágón túl Henkeresen m. hó 24-dikén egy veszett farkas 9 embert megmárt. — Egerben Karácsonyban földrendés volt. — A Borszem Jankó Ráspoly álnévi munkatársra honorariumának felét az írói segély-egyletnek, felét a bukaresti magyar ipar egyletnek ajánlotta fel. — Ismét egy vakmerő rablásról írnak a Királyhágón túlról. A helység közepén fényes nappal történt. — Nagy-Kajdón decz. 27-ikén egy kertben nyíló ibolyákat lehetett látni. — Nagy vadászatot adott Ikervárt gr. Battyányi Elemér, 370 nyúl volt az áldozat.

Hivatalos értesítések kivonata.

Pályázat. A brassói és nagy-szebeni adó- és vámhivatalnál 3 tiszti állomásra határidő febr. 6. Árverés. Nagy-Enyeden egy ló jan. 23. — Kolozsvárt Stans Zsófia hagyatéka febr. 24. apr. 6.

Nemzeti színház.

Január 6-án: „Csizmadia, mint kísértet.“ Szigethi úrnak ez ügyesen megteremtett népszínműve, mely annyi kedélyes estét szerzett már, régóta ismeretes közönségünk előtt, és jó hírre sokkal erősb alapon fekszik, minthogy újabb támogatásokra volna szükség. — Ma, az egy személyben egyesített költőt és színészt volt alkalmunk szemlélni. Sas uram szerepében ezúttal is teljes fényében ragyogott s jellemét oly élethűn elevenítette meg, miként még magyar színész bizonyára nem tette. Játékát a művészi erő mellett eredetiség jellemezte, s kitűnt belőle, hogy az ezer meg ezer színezett társadalmi rétegek azon részét is teljesen ismeri, honnan ezen alakot merítette. Kovács Gyula (Alpári), Szilágyi (Miska), Takács (Kallósi) elég színvonalú tehéknységet fejtettek ki, azonban az előadás minden fénypontja a Szigethi úr játéka körül összpontosult, kit a közönség többször viharosan tapsolt meg.

Január 7-kén: „Leconteur Adrienne.“ Az est dícsősége ma Sz. Mátrai Laura és Szigethi között oszlott meg. Előbbi a czím szerepében, utóbbi, mint Michonet, általános tetszést aratott. Michonet szerepében már több, s közöttük nem egy jó nevű színészt láttunk föllépni, azonban kevés kivétellel, majd mindenik keze között elmosódott a jellem, s csaknem érdeklődés nélkül szemléltük az egy szerű rendezőt, ki színvonalú tehéknységet nélkül fel szájjal beszélgetve jelent meg koronkint s tűnt el. Ma kitűnt ebben is a művész; minden megjelenése nemcsak kellemes, de épenohajtott volt, a Michonet-ban oly magasra emelte föl az erkölcsi tökélyt, s a val párhuzamban a színvonalú tehéknységet, hogy minden szavának, minden mozdulatának jelentőséget bírt kölcsönözni. Mátrai Laurát már láttuk e szerepben, élveztük művészi játékát, s nyilvánítottuk is annak idejében elismerésünket kedvelt művésznök iránt. Ezúttal csak ismételnünk a már mondottakat, ha jeles játéka minden fénypontját részletesen kívánok kiemelni. Legyen elég annyi, hogy ma is művészi erővel alakított, s játéka és öltözékén a nála ismert elegancia ömlött el. Ugy é, mint Szigethi úr több versen lön kihíva és megtapsolva. Kovács Gyula (Maurice) szerepét, mely alakjához és hangjához tökéletesen illik, sok melegséggel kezelte, Takács (Bonillon) jó volt s a Fejérváriné (Herczegő) játékaiból is kitűnt az igrékezet.

KÜLFÖLD.

Páris, jan. 5. A „Patrie“ írja: A külföldi képviselők nagyobb része tegnap némi előkészítő összejövetelt tartott, hogy a kormányok kölcsönös egyetértését kezdeményezzék.

A „France“ megezőfolja azon hírt, hogy Oroszország a conferentia tanácskozásaiak alapját kiszélesíteni és név szerint az 1856. iki szerződésnek fennálló bizonyos pontjaira visszatérni kíván volna.

Páris, jan. 5. Az „Etendard“ megezőfolja azon hírt, hogy a görög külügyminiszter a conferentia elhalasztását kérte volna.

Az „Observer“ szerint a conferentia csak 3—4 napig fog tartani, s a tárgyalások szigorúan a fennfoglalt vita kérdésre lesznek szorítva.

Konstantinápoly, jan. 4. A „Turquie“ egy heves cikkben kel ki Oroszország ellen, mely 1856. óta a keleti kérdést szüntelen szönyegre hozni iparkodott; a jelen conferentiától pedig kedvező eredményt vár Görögországra nézve. A porta törvényeknek fogja elismerni a conferentia határozatait, de azt nem ttrti el, hogy valaki azoknak védelmére keljen, különben a török felhatalmazott el fogná hagyni az ülést.

Bécs, jan. 5. A mai „Wiener Abp.“ egy 4-ről kelt konstantinápolyi távirat közöl, melyben az áll, hogy a Porta elhatározta, miszerint a görög alattvalók ellen kiadott kiutasítási rendszabályt lényegesen szelidítő módosításokat léptetend elő.

Berlin, jan. 5. Jólértesült oldalról valótlannak nyilvánítatik a hírlapoknak azon közleménye, mintha számos porosz tiszt — a porosz hadseregbe leendő ismétli belépés fenntartásával — engedélyt kapott volna a romániai hadiszolgálatba léphetésére.

Az ifju törökök pártja egy manifestumot bocsátott ki, melyben parancsolólag követeli, hogy a conferentia ne terjeszkedjék túl az ultimatum pontjain. Azon esetre, ha az ultimatumtól jelentékenyen eltérnének, a manifestum két következményt lát; vagy az összes keresztény hatalmak keresztieshadjáratait indítanak a törökök ellen, kik Ázsiába vettenének vissza s az Európában visszahagyott muzulmánok feletti gondoskodás a hadviselő keresztényekre bízandó, — vagy pedig ezen hatalmak semlegesek maradnak s hagyják Török- és Görögországot, hogy maguk intézzék el ügyüket. A fiatal Törökország különben nem elégszik meg pusztán szavakkal, hanem 25 ezer darab fegyvert is vásároltatott. Teljességgel nem titkolják, hogy azon esetre, ha a keresztény hatalmak nem helyeznek Törökországot egy sorba a civilizált nemzetekkel, mire joggal bír, ha a szükség úgy kívánja, szent háborút hirdetnek Algírban, hogy a nétaláni keresztieshadjáratait ellenállhassanak.

A portának azon nyilatkozatát, hogy csupán a közte s Görögország közt létező legközelebbi viszályt tárgyalja fogadandja el a conferentia tanácskozásának tárgyalás, — a „M. Post“ eszéyesnek tartja, s újabb bizonyítványul tekinti annak, hogy Törökország — noha el van tölkelve függetlenségét megőrizni — semmit sem akar megkísérletlenül hagyni a háboru kikerülése végett. Azon esetre, ha a conferentia ezen alapon üne össze, az említett lap azt hiszi, hogy az egy-két ülésben bevégzendő munkáját. A lényeges kérdés nem abban áll, hogy vajjon Görögország alkotmánya le lehetetlen-e teszi-e a kormányra nézve, a Törökország ellen elkövetett tények ismétlődésének megállítását; hanem abban, hogy vajjon Törökország föl van-e jogosítva a görögöket fegyverrel kényszeríteni jövőben másnemű eljárásra. A további cél lesz aztán annak meghatározása, hogy miként kelljen Görögországnak a multakért elégtételt adnia, s minő kötelezettségeket kelljen vállalnia a jövőbeli viszályok elhárítása végett.

Madrid, jan. 5. A mai „Gazette“ a belügyminiszternek egy köriratát közli, melyben a cadixi és malagai fölkélek a reactionnak tulajdonítottak. A körirat szerint a kormány sem államcsíny, sem a nemzetörtség lefegyverzése nem áll szándékában. A kormány, az igazságokkal szemben el van határozva, a kezeibe letett nemzeti souverainitást megővni és a cortes határozatáig; melyet békésen várand be, s melyre nem akar befolyást gyakorolni, a rendet fenntartani. Sevillában Xeresben mult vasárnap a republikánusok részéről némi mulólagos nyugtalanságok fordultak elő.

Flórenczéből írják a párisi „Corresp. générale“-nak: „Cialdini Henrik tábornok kettős missiót végzett Porosz- és Spanyolországban. Noha erről nem volt szó, Poroszországba a végett ment, hogy Bismarckkal értekezék s helybenhagyhassa a savoyai ház igényeit Spanyolországra nézve.

KÖZGAZDASÁG.

Felelet

T. Bod Károly úrnak a „Kolozsvári Közlöny“ m. é. 132. számában alólirthez intézett nyílt válasza.

Folytatása és vége.

A hat hazai borvidéket képviselő táblákon kívül, rendezhetek kertemben még akárhány táblát, pl. egyet Franciaország, egyet Németország, Magyarhon királyhágóntúli része sat. képviselésére, s ezekbe hasonló módon oly és annyi szőlőfajt tiltetek, mennyit ezélem elérésére szükségesnek tartok, sőt belátható, hogy ezen a módon az osztályozást a bor- és esemege szőlőfajokra nézve is minden nehézség nélkül kiterjeszthetem, földolagnak maradván mindig, hogy egy sorban csak egy szőlőfajt tiltessék, egymás mellé pedig ugyanazon szőlőfajból annyi sor, a mennyit tiltetni akarok. A sorokat, könnyebb áttekintés tekintetéből, rövid erős czövekekkel jegyzem meg, melyre szegzem azon megfelelő anyagu táblát, melyre az előtte álló sor szőlőfa nationaleja írva van. — Ezt mondom csak könnyebb áttekintés és tanulmányozás eszközlésére, mert eszembe juta, hogy Magyarország erdélyi részében van kertem, ezen kijelöléssel nem elégedném meg, hanem — mit elefedittem mondan — kertemről mindenek előtt térképet készítek, melyen berendezési tervem teljesen lerajzolva van, e térkép könyvalaku volna, melynek első lapján kertem egész térrajza van letéve, másikon, harmadik sat. lapjai képviselnek nagyban az első lapon levő térrajz apróbb osztályait megfelelő számban; ezen nagyobbított táblarajzokon nemcsak minden egyes sor, hanem minden szőlőfa a szükséges megjegyzésekkel világosítva volna beiktatandó, így ha kertemből valamelyik jegyző tábla el is veszne, térrajzom mellett semminemű zavartól nem félek.

Közbevetőleg legyen mondva, ezen mód volna a gyümölcs-ösömétszertek rendezésében is behozandó.

A szőlőművelési módokra nézve teendő kísérletek illetőleg, eljárások bascalán igen egyszerű

